

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto

PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite

Asia **MERIKARVIAN KUNNAN LAUSUNTO KUNTIEN VALTIONOSUUSUUDISTU-
TUSESITYKSESTÄ**

Kunnanjohtaja Pentti Ala-Luopa 044 7246300
Merikarvian kunnanhallitus 31.3.2014

Uudistuksen ajankohta on huono

Kuntasektorilla on käynnissä ja kesken lukuisia muita uudistuksia kuten sote-uudistus, joiden ratkaisulla tulee todennäköisesti olemaan merkittäviä vaikutuksia kuntien talouteen ja kuntien maksuperusteisiin. Valtionosuusjärjestelmän uudistusta ei pitäisi hyväksyä ja ottaa käyttöön tässä tilanteessa. Kokonaan on avoinna myös lukioverkkoa ja lukioiden rahoitusta koskeva valmistelu.

Kriteerien merkittävä vähentäminen asettaa uuden järjestelmän kriteereille kovat vaatimukset toteuttaa valtionosuusjärjestelmän tarkoitus ja samalla kannustaa kuntia tarkkaan talouden hoitamiseen.

Uudistushanketta käynnistettäessä ei tiedetty, että ajankohta uudistuksesta päättämiselle on näin huono: yleinen taloudellinen taantuma jatkuu yhä ja ainakin ensi vuoden ajan ja siitä johtuvat vaikutukset ovat vielä avoinna. Myös hallituksen kaavailemat rakennemuutokset ja säästöpäätökset vaikutuksineen ovat avoimia, toisaalta lisätään kuntien mm. oppivelvollisuutta laajentamalla. Sote-ratkaisu on saanut 23.4.2014 uuden ratkaisutavan, jossa rahoitus tulee kunnilta painotetun kapitaatioperiaatteen mukaisesti. Se tarkoittaa sitä, että rahoituksessa sote-alueen väestömäärä painotetaan ikärakenteella ja sairastavuudella. Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt työn sotepalvelujen rahoituksen uudistamiseksi ja tätä työtä tullaan hyödyntämään myös sote-alueiden rahoitusmallin jatkokehittämissä. Soteratkaisun rahoitusta ja valtionosuusuudistusta pitää valmistella yhdessä. Valtionosuusuudistuksen aikalisä on välttämätön.

Perustuslaillinen arviointi tarvitaan

Valtionosuusuudistusta pitää arvioida erityisesti perustuslain näkökulmasta. Tehdyt valtionosuusleikkaukset ja odotettavissa olevat valtionosuusuudistuksella tehtävät lisäleikkaukset näyttävät aiheuttavan valtavia kuntakohtaisia muutoksia kuntien rahoitus pohjaan. Esimerkiksi Merikarvialla valtionosuusuudistuksen menetys on 638 €/asukas, yli 2 000 000 euroa vuodessa ja 5,5 % kunnallisveropaineena. Näin suuri muutos jota hyvin todennäköisesti siihen, että

kunta ei pysty huolehtimaan velvoitteistaan. Tämä ei liene eikä saa olla uudistuksen ja lain-säädännön tarkoitus.

On välttämättä selvitettävä, kuinka turvataan perustuslaissa mainitut sivistyksellisten ja sosi-aalisten perusoikeuksien tarkoittamat peruspalvelut ja kuinka ne toteuttavat rahoitus- ja kus-tannusvastaavuusperiaatetta. Lisäksi tulee arvioida, miten valtionosuusmuutokset vaikuttavat kuntien mahdollisuuteen vastata valtionosuustehtävien rahoituksesta kaventamatta olennaises-ti kunnallisen itsehallinnon alaa. On kohtuutonta ja väärin, että valtionosuusuudistusta käyte-tään kuntarakennemuutoksen välineenä.

Vaikutus alueen kehittymiseen

Porin alueen ja Satakunnan kunnat näyttävät menettävän valtionosuusuudistuksessa. Tämä on vakava isku alueen kehittämiseksi ja myös kuntien yhteistyölle. Porin menettäessä n 17 milj.euroa vuodessa, sen rooli ja merkitys heikkenee keskuskaupunkina ja tiettyjen toimien vastuukuntana heikkenee ja tämä on omiaan etäännyttämään muita kuntia.

Uudet laskentakriteerit

Valtionosuusuudistuksen uusien kriteereiden osalta voidaan todeta, että hyvä suunta uudistuk-sessa on ollut vähentää kriteereiden määrää. Sen sijaan kriteereiden perusteiden ja erityisesti niiden kuntakohtainen arviointi on julkisuuteen annettulla materiaalilla melko mahdotonta.

Mikäli valtionosuusuudistus tulee esitetyssä muodossa voimaan, tulee huolehtia siitä, että kunnille tuotetaan arviointia ja suunnittelua varten valmista valtionosuuskriteereihin perustu-vaa tilasto- ja tutkimustietoa, jonka perustella valtionosuuksien laskennallisia perusteita voi-daan arvioida ja ottaa huomioon kuntien taloussuunnittelussa.

Ikärakenne

Ikäryhmäjaottelun perusteita ei ole selvitetty esityksessä, eivätkä ne selviä THL:n ja VATT:n raporteista. Esityksessä ikäryhmäjaottelun sanotaan perustuvan edellä mainittuihin raportei-hin, mutta raporteissa ikäryhmäjaottelun sanotaan taas perustuvan valtiovarainministeriön eh-dotukseen. Myöskään tarkkoja laskelmia, joiden perusteella ikäryhmittäiset kustannukset on määriteltä, ei ole esitetty kunnille. Nuorten ikäluokkien painoarvoa on esityksessä nostettu huomattavasti ja vastaavasti vanhusten painoarvoa laskettu. Koska ikärakenteeseen perustu-van kriteerin painoarvo on niin merkittävä ja ikäryhmäperusteiden hinnoittelu muuttuu uudis-tuksessa erittäin voimakkaasti, tulisi jokaisen ikäryhmän laskennalliset kustannukset perustel-la hyvinkin tarkalla tasolla. Tällöin myös kunnille muodostuisi selkeämpi näkemys siitä, onko niiden omassa kustannusrakenteessa tiettyjen ikäryhmien osalta havaittavissa selkeitä poik-keamia. Kannustavuudesta uuden järjestelmän osalta ei voida puhua, mikäli tätä tarkempaa selvitystä ei anneta kuntien käyttöön.

Sairastavuus

Ikärakennekriteeri ja sairastavuuskriteeri perustuvat ajatukseen, että ne kuvaavat parhaalla mahdollisella tavalla kunnan väestörakenteesta aiheutuvia kustannuksia kunnalle. Vanhassa järjestelmässä, jossa kriteereitä oli enemmän, tiettyjen tekijöiden määrä kuten lastensuojelu ja vammaiset huomioitiin erikseen. Nämä kyseiset tekijät ovat yksikkökustannuksiltaan erittäin suuria ja mm. Merikarvialle aiheutuu näistä huomattavia kustannuksia. Uudet kriteerit eivät tätä riittävästi huomioi.

Vieraskielisyys

On arveluttavaa, että vieraskielisyyden osalta ei ole osoitettavissa tutkimuksiin ja tilastoihin perustuvia taustatietoja, mutta silti sille osoitetaan uudessa järjestelmässä laskennallinen kustannus. Selvitysmieheltä saadun tiedon mukaan kyseinen luku on määritelty lähinnä siltä pohjalta, että sillä säädetään valtionosuuksien määrää tiettyjen kuntien osalta sopivampaan lopputulokseen.

Kiinteistövero ja verotulotasaus

Suomessa on yhteisenä tavoitteena rakentaa tuulivoimaa. Tuntuu käsittämättömältä, että kuntien saaman kiinteistöveron merkitystä pyritään tällä uudistuksella pienentämään kytkemällä taas kiinteistövero tältä osin taas verotulotasaukseen. Valtion pitäisi toimia siten, että lisättäisiin kuntien mahdollisuuksia saada tuulivoimaloiden kiinteistövero hyödykseen.

Uudistuksen voimaan tulo ja siirtymäaika

Ottaen huomioon valtionosuusuudistuksen erittäin voimakkaat kuntakohtaiset muutokset sekä laskentakriteereihin kohdistunut monelta osin perusteltu kritiikki, tulisi uudistuksessa harkita selvitystyön jatkamista välittömästi perusteiden tarkentamiseksi.

Koska kuntien on erittäin vaikea nopealla aikataululla sopeuttaa toimintaansa, tulisi uudistuksen toteutuessa mahdollisen siirtymäajan osalta erityisesti ensimmäisten vuosien taloudelliset vaikutukset pyrkiä minimoimaan. Heikko yleistaloudellinen tilanne ja siitä aiheutuneet valtionosuusleikkaukset luovat mahdollisimman huonon ajankohdan voimakkaita muutoksia sisältävälle valtionosuusuudistukselle.

Uudistuksen vaikutusten arviointi tulee sisällyttää pysyvänä menettelynä valtionosuusjärjestelmään ja sitä kautta varmistaa mm. laskentakriteerien oikeellisuus ja oikeudenmukaisuus tulevaisuudessa.

Mikäli valmisteltu valtionosuusuudistus kuitenkin puutteista huolimatta halutaan ottaa käyttöön, tulisi sen kohtuuttomuutta mm. Merikarvian kunnalle hillitä siirtymäaikaa lisäämällä ja rajaamalla muutoksen vaikutus korkeintaan 3 kunnallisveroprosenttiin.

MERIKARVIAN KUNNANHALLITUS

Pentti Ala-Luopa
kunnanjohtaja

Jari Tuuri
sivistysjohtaja

POSTIOSOITE:

Kauppatie 40
29900 MERIKARVIA
www.merikarvia.fi

Email: kirjaamo@merikarvia.fi

PUHELIN 044 7246 333

FAX 02 - 5512 074

Y-tunnus 0135202-4

Email: etunimi.sukunimi@merikarvia.fi

PANKIT:

OKO FI1857026520002186

Nordea FI0811223000050711

Sampo FI4680001000401191